

Švicarska:
Stalna neutralna
sila i njeno
potencijalno nestalno
mjesto u
Vijeću sigurnosti
Ujedinjenih naroda

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini

VANJSKOPOLITIČKA INICIJATIVA BH
FOREIGN POLICY INITIATIVE BH

Sarajevo 2021

Švicarska: Stalna neutralna sila i njeno potencijalno nestalno mjesto u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda

Autorice: Emina Kuhinja, Hata Kujraković

Davne 1945. godine, nakon globalne katastrofe poznate kao Drugi svjetski rat, 51 država se obavezala na održavanje međunarodnog mira i sigurnosti osnivanjem jedinstvene međunarodne organizacije - Ujedinjenih naroda (UN). Pored svojih misija očuvanja mira i izgradnje mira, za koje je primarna odgovornost povjerena Vijeću sigurnosti UN-a, UN radi na razvoju prijateljskih odnosa među narodima i promovira društveni napredak, bolji životni standard i ljudska prava.

Od pristupanja UN-u 2002. godine, Švicarska je dokazala svoju posvećenost mirovnim naporima. Međutim, Švicarskoj je trebalo više od 50 godina da se pridruži UN-u jer se smatralo da je organizacija [nespojiva](#) sa švicarskom neutralnošću. Koncept neutralnosti, koji će biti dalje razrađen, dio je švicarskog pravnog sistema, [sadržan u Bečkom kongresu iz 1815.](#), Zakonu o neutralnosti iz 1907., pa čak i spomenut u [Ustavu](#) ove zemlje. Pitanja da li će zemlja učešćem u radu međunarodne organizacije promijeniti stav o neutralnosti i ugroziti svoju autonomiju i danas su veoma aktuelna. Još u oktobru 2020. godine, Švicarska je po prvi put najavila kandidaturu za članstvo u Vijeću sigurnosti UN-a za period 2023-2024. Kampanjom [“Plus za mir”](#) za nestalno mjesto u Vijeću sigurnosti – najvišem sigurnosnom tijelu na svijetu koje ima moć da preduzme vojnu akciju za uspostavljanje mira – Švicarska je pokrenula domaću i međunarodnu debatu o utjecajima potencijalno nove uloge u Vijeću sigurnosti na reputaciju zemlje kao neutralne sile.

Od pristupanja UN-u 2002. godine, Švicarska je dokazala svoju posvećenost mirovnim naporima. Međutim, Švicarskoj je trebalo više od 50 godina da se pridruži UN-u jer se smatralo da je organizacija nespojiva sa švicarskom neutralnošću.

2022. godina predstavlja 20. godišnjicu ulaska Švicarske u UN i godinu kada će se održati izbori. Ako bude izabrana za Vijeće sigurnosti, nema sumnje da će zemlja konstruktivno doprinijeti centralnoj misiji organizacije i služiti interesima globalne zajednice. Međutim, za Švicarsku je vrlo važno da stimuliše i uključi se u rasprave o potencijalnom utjecaju članstva u Vijeću sigurnosti na neutralnost, diplomatsku ulogu i kredibilitet zemlje u vanjskoj politici. Iz tog razloga, u radu će se predstaviti pozitivni i negativni aspekti kandidature Švicarske za nestalno mjesto u Vijeću. U tekstu će biti predstavljen i sažetak studentske debate o tome da li će nestalno sjedište u Vijeću sigurnosti UN-a označiti kraj neutralnosti Švicarske. Autori će svoje zaključke graditi na argumentima iznijetim tokom debate kako bi procijenili dalji razvoj statusa Švicarske u međunarodnoj zajednici.

2022. godina predstavlja 20. godišnjicu ulaska Švicarske u UN i godinu kada će se održati izbori. Ako bude izabrana za Vijeće sigurnosti, nema sumnje da će zemlja konstruktivno doprinijeti centralnoj misiji organizacije i služiti interesima globalne zajednice.

O neutralnosti ...

Švicarska vanjska politika zasniva se na principu [stalne neutralnosti](#). Međunarodno je priznata kao takva 1815. godine na Bečkom kongresu. Neutralnost daje državama pravo na teritorijalnu nepovrjedljivost, ali povlači i nekoliko odgovornosti. [Zakon o neutralnosti](#) iz 1907. godine, kodifikovan u Haškim konvencijama, propisuje sljedeće obaveze neutralne države: neučestvovanje u ratu, samoodbranu, nepristrasnost prema državama u ratu (vezano za izvoz ratnog materijala), bez plaćenika niti dopuštajući korištenje svoje teritorije zaraćenim državama. Važno je napomenuti da se zakon o neutralnosti ne primjenjuje u unutrašnjim sukobima, vojnim operacijama koje je odobrilo Vijeće sigurnosti, niti u učešću u operacijama ponovnog uspostavljanja mira i međunarodne sigurnosti. Navedeno objašnjenje se odnosi na klasičnu formu neutralnosti – vojnu neutralnost koja će se koristiti kao osnova za razumijevanje stava Švicarske u ovom radu. Drugi koncepti, kao što su politička i ekonomska neutralnost, neće se razrađivati niti analizirati u ovom kontekstu.

Iako je Švicarska neutralna zemlja, ona ostaje kontinuirano angažovana na očuvanju međunarodne sigurnosti i promoviranju mira kao neratujući član međunarodne zajednice. Za Švicarsku se neutralnost aktivno praktikuje i primjenjuje na osnovu prirode date situacije. Tokom godina, takva pozicija je osigurala dalje međunarodno djelovanje i spriječila da zemlja bude uvučena u strane sukobe. Uz upotrebu svojih multilateralnih političkih instrumenata, Švicarska je ojačala napore u prevenciji nasilja i zaštiti ljudskih prava tokom i nakon nasilnih sukoba. Kao dokaz svoje dobre prakse i dugogodišnje tradicije u mirovnim politikama stoji činjenica da [Švicarska trenutno djeluje kao zaštitna sila za 7 država i da je u posljednje 4 godine ponudila svoju pomoć u 17 mirovnih procesa širom svijeta](#). Nadalje, Švicarska je ostala [dosljedna u primjeni svoje politike](#) neutralnosti uključivanjem u humanitarne inicijative ili uspostavljanjem foruma za humanitarna pitanja (npr. Grupa za humanitarna

ipitanja u Iraku 2003. godine koja je obezbijedila međunarodni forum za relevantnu diskusiju o tom pitanju i izdala dozvole za humanitarne letove i medicinske evakuacije).

Za Švicarsku se neutralnost aktivno praktikuje i primjenjuje na osnovu prirode date situacije. Tokom godina, takva pozicija je osigurala dalje međunarodno djelovanje i spriječila da zemlja bude uvučena u strane sukobe.

Metodologija: Karl Popper debata

U saradnji sa Ambasadom Švicarske u Bosni i Hercegovini, Vanjskopolitička inicijativa BH pokrenula je projekat pod nazivom Mladi i sigurnost. Kao jedna od aktivnosti predviđenih za projekat je dvodnevna radionica sa mladima. Radionici je prisustvovalo 19 učesnika, pretežno studenata političkih nauka sa Univerziteta u Banjoj Luci i Sarajevu. Studenti su prvenstveno okupljeni kako bi im predstavili kandidaturu Švicarske za Vijeće sigurnosti UN-a i njenu promotivnu kampanju „Plus za mir“, kao i podijelili i razgovarali o svom mišljenju o tome. Prije toga im je prezentiran stručni uvid, iskustvo i praksa u pogledu sigurnosti, stabilnosti i mira. Kako bi podstakli debatne i govorne aktivnosti, učesnici su upoznati sa formatom [Karl Popper debate](#). Kao rezultat toga, podijeljeni su u tri grupe: afirmacije, negacije i suci. Svaka grupa je dobila priliku da iznese argumente i postavi direktna pitanja protivničkoj ekipi. Uloga sudija je bila da daju konstruktivne povratne informacije, komentarišu pružene dokaze i snagu argumenata.

Grupe su imale dovoljno vremena da istraže ovo pitanje i pripreme svoje argumente o tome da li se slažu ili ne slažu sa hipotezom da će švicarska kandidatura za nestalno mjesto u Vijeću biti kraj njene neutralnosti. Po četiri govornika su predstavila obje strane, dok su ostali učesnici pružili podršku članovima svoje grupe tokom konsultacija. Učesnici su primijenili znanje koje su stekli od panelista, povezujući ga sa svojim akademskim iskustvom i dajući jasne izjave. Debata o švicarskoj neutralnosti je stalna aktivnost domaćih i međunarodnih aktera, zbog čega je bilo moguće predstaviti je i učesnicima radionice. Prikupljeni doprinosi učesnika kao argumentacija na strani afirmacije i negacije korišteni su kao osnova za promišljanja u ovom radu.

Sažetak debate: Kraj neutralnosti?

Pitanja oko švicarske kandidature za nestalno mjesto u Vijeću sigurnosti UN-a proizlaze iz stava da će na stoljetnu neutralnost i međunarodni ugled Švicarske kao medijatora negativno utjecati ako ona postane članica Vijeća sigurnosti - jedinog tijela koje ima moć da odobri vojnu akciju u ime država članica UN-a. Ova neutralnost se postepeno razvijala, a Švicarska je uspješno uspjela da izbalansira svoje interese sa interesima drugih država i da ne bude vojno uključena u sukobe, osim u međunarodne mirovne i humanitarne misije. Ipak, iako neutralnost znači da Švicarska neće birati stranu u slučaju sukoba između dviju država, ona i dalje ima pravo da osudi svako kršenje međunarodnog prava. Ali šta bi potencijalno nova uloga u Vijeću sigurnosti značila za Švicarsku? Kako bi odbranili tezu da bi pridruživanje Vijeću sigurnosti značilo kraj neutralnosti Švicarske, afirmacijski tim je tvrdio da, uzimajući u obzir samo definiciju vojne neutralnosti, njena neutralnost ostaje netaknuta. Međutim, učešće u radu Vijeća sigurnosti bi značilo da bi Švicarska morala da zauzme stav i glasa o različitim pitanjima o konfliktnim područjima i regionima.

Njeno glasanje u Vijeću sigurnosti moglo bi negativno utjecati na njenu reputaciju međunarodnog medijatora, budući da bi Švicarska spolja mogla izgledati pristrasno u očima sukobljenih strana.

Pitanja oko švicarske kandidature za nestalno mjesto u Vijeću sigurnosti UN-a proizlaze iz stava da će na stoljetnu neutralnost i međunarodni ugled Švicarske kao medijatora negativno utjecati ako ona postane članica Vijeća sigurnosti - jedinog tijela koje ima moć da odobri vojnu akciju u ime država članica UN-a.

Tim za negacije se također bavio diskusijom oko samog koncepta neutralnosti. Tvrdili su da ne postoji jedinstvena definicija neutralnosti jer ona može obuhvatiti različite fluidne koncepte kao što je politička neutralnost. Ipak, oni su tvrdili da neutralnost treba doživljavati kao društveni konstrukt koji je podložan promjenama. U slučaju Švicarske, ona ne samo da sebe vidi kao neutralnu državu, već je kao takvu percipiraju i drugi međunarodni akteri. Dakle, može se govoriti o tome da je Švicarska definisala koncept neutralnosti u međunarodnoj zajednici i postala „[centar norme neutralnosti](#)“. To u suštini znači da je zemlja posvećena ovom konceptu i da se suzdržava od oružanih sukoba na isti način na koji [Povelja UN-a](#) proklamuje – članovi se u svojim međunarodnim odnosima suzdržavaju od prijetnje silom ili upotrebe sile koje su uperene protiv teritorijalne cjelovitosti ili političke nezavisnosti bilo koje države, ili su na bilo koji način nespojive s ciljevima Ujedinjenih naroda. Ovakav argument insinuiru da će Švicarska u Vijeću sigurnosti UN-a garantirati dalje očuvanje vrijednosti UN-a, ali i nastaviti promovisati svoje vrijednosti i pitanja u okviru UN-a, i time neće biti narušena njena neutralnost.

Stoga, tvrdnja da bi reputacija Švicarske kao međunarodnog medijatora mogla oslabiti nema nikakve veze sa konceptom neutralnosti. Uz to, ako se za vrijeme glasanja dogodi situacija koja se smatra rizikom za ugled Švicarske, odnosno način na koji se zemlja percipira, Švicarska se uvijek može suzdržati od glasanja.

Nadalje, afirmacijski tim je tvrdio da će sjedište u ovom tijelu, čak i ako je ono nestalno, otežati Švicarskoj da održi svoju tradiciju neutralnosti, zbog zastarjelog i neadekvatnog sastava Vijeća sigurnosti koji danas služi kao platforma za velike sile za ostvarivanje sopstvenih interesa na račun manjih država.

Negacijski tim je priznao da je struktura Vijeća sigurnosti zastarjela, ali je činjenica da ono i dalje ostaje najviše i najutjecajnije međunarodno tijelo za pitanja sigurnosti. Članstvo u ovom tijelu omogućilo bi Švicarskoj da iznutra doprinese naporima po pitanju reforme Vijeća sigurnosti za koje se zalaže već više od petnaest godina. Tim je dodao da će nestalno mjesto u Vijeću dodatno ojačati angažman Švicarske u mirovnoj politici omogućavajući joj da podijeli svoje iskustvo i stručnost u mirnim rješenjima za dobrobit šire međunarodne zajednice. To će povećati utjecaj i posvećenost Švicarske mirovnim naporima i zaštitu ljudskih prava, a nikako utjecati na to da zemlja postane predmet prilagođavanja i da mijenja tradiciju. I dalje će biti u stanju da iznese svoje stavove o trenutnom situaciji u svijetu, a ako bi određena pozicija u Vijeću sigurnosti bila u suprotnosti sa vrijednostima Švicarske, uvijek se mogu suzdržati od glasanja ili glasati protiv rezolucije. Švicarska neće birati stranu između sukobljenih strana, već će ostati zagovornik međunarodnog prava, zadržavajući svoju neutralnost.

U završnim riječima, oba tima su se fokusirala na ključna pitanja koja su prethodno iznijeli i ukazali na nedostatke u argumentaciji suprotnog tima. Nakon toga, sudije su vijećale i donijele odluku da je negacijski tim pobijedio u debati jer su bili uvjerljiviji u argumentaciji.

Švicarska, plus za...?

Uprkos raznim domaćim i međunarodnim reakcijama, stav Švicarske u tom pogledu ostaje nepromijenjen. Njena duga tradicija posredovanja u pregovorima, uz očuvanje i izgradnju mira, te kontrolu naoružanja i razoružanja je neosporna. Dugogodišnja podrška mirovnim operacijama UN-a ide u prilog kandidaturi Švicarske da nastavi svoje aktivnosti. Pravi izazov za kampanju švicarske kandidature predstavlja priroda njene lokalne politike, a ne diplomatije. Spor oko njene neutralnosti, međutim, ostaje nedosljedan i nejasan, jer iz pravne perspektive, mjesto u Vijeću sigurnosti UN-a nije u suprotnosti sa ovim principom. Pitanja oko njene kandidature za mjesto uglavnom ostaju na lokalnom nivou, jer [neke od istaknutih političkih ličnosti tvrde da je švicarski koncept neutralnosti nespojiv s konceptom UN-a.](#)

Švicarska je prepoznata kao model neutralnosti jer je bila prva država kojoj je neutralnost formalno priznata i jedina država koja ju je kontinuirano održavala.

Nadalje, Švicarska je prepoznata kao model neutralnosti jer je bila prva država kojoj je neutralnost formalno priznata i jedina država koja ju je kontinuirano održavala. Ovo pokazuje njenu posvećenost neutralnoj poziciji i mirovnim naporima. Kampanja za kandidaturu predstavlja oblasti u kojima će Švicarska nastaviti da djeluje, a to uključuje mirovne napore, humanitarne akcije, održivi razvoj, multilateralizam i inovacije.

Vijeće sigurnosti UN-a kao autoritativno tijelo koje se zalaže za globalni mir i sigurnost mogao bi ponuditi Švicarskoj dodatne mehanizme za osiguranje daljeg ispunjavanja njene vizije neutralnosti i zaštitu njenih interesa. Ovim će Švicarska imati direktan utjecaj na procese donošenja odluka i imaće te odluke obavezujuće po međunarodnom pravu. To bi koristilo maloj zemlji kao što je Švicarska, jer će moći da zaštiti svoje interese među velikim igračima u međunarodnoj zajednici. Ovisnost Švicarske o mirnom međunarodnom poretku zasnovanom na pravilima povezana je s njenom vlastitom neovisnošću, sigurnošću i blagostanjem. Tako će nestalno mjesto Švicarske u Vijeću sigurnosti osigurati zaštitu njenih vitalnih interesa i direktan utjecaj na odluke na dnevnom redu Vijeća, koje su u vezi sa onim što se tiče same zemlje.

Nestalno mjesto Švicarske u Vijeću sigurnosti osigurat će zaštitu njenih vitalnih interesa i direktan utjecaj na odluke na dnevnom redu Vijeća, koje su u vezi sa onim što se tiče same zemlje.

Kako Švicarska ima [značajan finansijski doprinos UN-u](#) – zauzima 18. mjesto na listi ulagača u redovni budžet i 14. na listi za budžet za mirovne operacije – zemlja će se izjasniti o načinu raspodjele sredstava i odlučiti o najviše efikasnoj raspodjeli budžeta. Dalje, Švicarska će ustrajati da iskoristi svoju neutralnost i ulogu posrednika kako bi preuzela dio izgradnje mosta među članicama Vijeća sigurnosti. Obično manje države imaju tendenciju da konstruktivno doprinose međunarodnim poslovima, posebno u saradnji sa istomišljenim članicama Vijeća sigurnosti. Slična vizija UN-u omogućit će Švicarskoj da djeluje na političku klimu i ojača kredibilitet svoje vanjske politike. Štaviše, izgradnja temelja za trajni mir i sigurnost mora koristiti raznovrsne strategije i planove. U svemu tome, uloga mladih u podizanju svijesti i utjecaju na mirovne procese ne može biti osporavana.

Kao moćni agenti za rješavanje i sprječavanje sukoba, mladi ljudi mogu doprinijeti izražavanju interesa Švicarske i određivanju prioriteta za njen mandat u Vijeću sigurnosti. Kao takvi, oni mogu utjecati na javne debate u Švicarskoj i informisati druge o ulozi Vijeća sigurnosti UN-a, u suočavanju sa izazovnim prijetnjama globalizovanog svijeta 21. vijeka. Osim toga, prilike za umrežavanje i saradnju koje se pojave mogle bi biti prilika za praktično iskustvo za unapređenje diplomatskih strategija. U ovaj proces potrebno je uključiti organizacije civilnog društva, akademsku zajednicu i relevantne sudionike kako bi Švicarska u Vijeću sigurnosti zajedno s njima radila na identifikaciji prioriteta.

Ukratko, procjena švicarske kandidature za nestalno mjesto u Vijeću sigurnosti UN-a zaključuje da koristi nadmašuju rizike i da će biti izazova koje tek treba riješiti, ali da je plan za budućnost obećavajući.

